

ELS LLIBRES I LES COSES

IGNASI ARAGAY

I si pot ser, una mica de literatura

Apreciar la diferència és “el gran reptre de la coexistència humana”. Això, que fa temps que sabem (i no hauríem de deixar de saber mai), ho diu Oriol Pi de Cabanyes al pròleg del llibre de retrats *Estels que encara fan llum* (Pòrtic), un conjunt de trenta-cinc aproximacions a gent de la cultura. No són pròpiament retrats concebuts com a tals, sinó cròniques circumstancials. Pi de Cabanyes va ser el primer director de la refundada Institució de les Lletres Catalanes (1988-1996), càrrec que li va donar peu a moltes coneixences. Al llibre hi treuen el cap des de Borges i Octavio Paz fins a Pierre Vilar i Marta Harnecker entre els estrangers, al costat de Batllori, Tísner, Espriu, la Capmany, Estellés i molts noms de la cultura catalana o els espanyols Alberti i Pepín Bello.

Sense deixar la idea de la diferència, anoto aquesta frase de Baltasar Porcel: “Una vegada Manuel Ibáñez Escofet em va dir una cosa que m’ha quedat gravada per sempre: un país és com una gran família. I has d’assumir-lo tot, deia, com qui assumeix en la teva pròpia família una tia maniàtica i l’avi sord, el pare gasiu, el cunyat empenyador o el cosí una mica ruc...” Exacte. Escofet també mereix un capítol al llibre com a “mestre de periodistes”. “El periodista necessita tres exigències: vocació literària, curiositat i humilitat”. Diria que sovint anem curts de la primera i l’última. També deia: “Un diari és sempre una aventura col·lectiva, una suma d’esforços per tal de generar un pols d’interès constant. Cada dia has de crear alguna cosa nova, i al final la gent

PÒRTIC

s’adona que li interessa”. Va formar-se durant els anys republicans a *El Matí*, pròxim a la UDC de Carrasco i Formiguera, va impulsar la modernització d’*El Correo Catalán* i va dirigir *Tele-Expres*, als primers anys de la Transició, *La Vanguardia*. La seva Catalunya era plural, des d’un catalanisme que assumia tot el seu llegat: “Prim i Savalls, Almirall i Torras i Bages, Cambó i Macià”.

El llibre de Pi de Cabanyes és un mirall d’aquesta pluralitat. Hi surt, per exemple, un personatge “místic i apocalíptic”, l’escultor Lluís M. Samuells, autor del monument franquista tortosí commemoratiu de la Batalla de l’Ebre. Dos anys abans de morir atropellat per una moto li deia a Pi de Cabanyes: “Des de petit he tingut el pressentiment que veuria una cosa extraordinària. I ara ja es pot dir que l’he vista: el Mal s’ha apoderat del

món. I l’home desgrana les formes de perversió que abomina: l’homosexualitat, la nuesa, la pedofília...” No sé com l’hauria descrit Ibáñez Escofet.

Més traces de diversitat. El gran erudit jesuïta Miquel Batllori, que va néixer l’1 d’octubre del 1909 de mare cubana, explica una anècdota reveladora sobre el pare Antoni M. Claret, que quan feia de missioner a l’illa caribenya deia als nens que a l’home blanc l’havia creat Déu i a l’home negre el dimoni. I als “mulatos”?, li va preguntar un marrec. “Els catalans!” Déu-n’hi-do. A aquest la pluralitat no li feia gràcia.

Pi de Cabanyes ens recorda que Joan Perucho estava “malalt de memòria”; que Brossa era un poeta que no pensava en paraules ni tan sols en conceptes, sinó en imatges; que el fotògraf Francesc Català-Roca “era un home que, com Miró, a penes enraonava”; que Espriu creia que “hi ha molta més gent idiota que perversa”; que Guinovart veia Miró “com un pou que s’acaba en ell mateix, tot ho treu d’ell”, mentre que Picasso “tot ho treu de fora” i Dalí “és el cap de Creus” on no saps si comencen o acaben els Pirineus; i que l’abat de Montserrat Cassià Just deia que “avui tenim més que mai una Catalunya pluralista” i que “val molt més arribar-se que morir d’inanició, que és el que pot passar humanament a l’Església si no ens adonem dels problemes reals i formem un gueto tancat”. D’això fa mig segle.

El perill del gueto sempre hi és. I per foragitar-lo cal, en efecte, curiositat i humilitat. I, si pot ser, una mica de literatura. ♦♦

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIO

[1] Esclaus del desig
DONNA LEON
Edicions 62
334 pàgines i 19 € -/1

[2] Tàndem
MARIA BARBAL
Destino
176 pàgines i 18,90 € 1/20

[3] La Klara i el sol
KAZUO ISHIGURO
Anagrama
332 pàgines i 20,90 € -/13

[4] La dona de la seva vida
XAVIER BOSCH
Columna
512 pàgines i 21,90 € 2/12

[5] Napalm al cor
POL GUASCH
Anagrama
240 pàgines i 18,90 € 3/11

NO-FICCIO

[1] Entre el dolor i l'esperança
JORDI PUJOL / Proa
356 pàgines i 20,50 € -/1

[2] El dia que vaig marxar
ALBERT OM
Univers
190 pàgines i 18,50 € 2/9

[3] Paraules d’Arcadi
ARCADI OLIVERES
Angle
176 pàgines i 16,90 € 3/20

[4] Intrigues i poder al Vaticà
VICENÇ LOZANO / Pòrtic
464 pàgines i 19,50 € 1/16

[5] Pijos
MARC GIRÓ
Univers
192 pàgines i 18,95 € 10/11

CASTELLÀ

FICCIO

[1] Sira
MARÍA DUEÑAS
Planeta
642 pàgines i 22,90 € 1/8

[2] Un día cualquiera en Nueva York
FRAN LEBOWITZ / Tusquets
362 pàgines i 21 € -/1

[3] En plena noche
MIKEL SANTIAGO
Ediciones B
672 pàgines i 21,90 € -/1

[4] El olvido que seremos
HÉCTOR ABAD FACIOLINCE
Alfaguara
320 pàgines i 18,90 € 3/189

[5] El juego del alma
JAVIER CASTILLO
Suma de Letras
528 pàgines i 18,90 € -/9

NO-FICCIO

[1] El humor de mi vida
PAZ PADILLA
Harper Collins
272 pàgines i 18,90 € 1/10

[2] El infinito en un junco
IRENE VALLEJO
Siruela
452 pàgines i 23,95 € 2/78

[3] Las recetas verdes de MasterChef
SHINE / CR TVE / Espasa
224 pàgines i 21,90 € 10/9

[4] Niadela
BEATRIZ MONTAÑEZ
Errata Naturae
338 pàgines i 22 € 3/13

[5] Dime qué comes...
BLANCA GARCÍA-OREA HARO
Grijalbo
270 pàgines i 19,90 € 5/35

Rànquing setmanal del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat

UN TAST DE CATALÀ

ALBERT PLA NUALART

“Si no es renta ell mateix ni renta els seus vestits...”

El títol d’aquest *tast* l’he tret de la Bíblia (Lv 17,16) i vull utilitzar-lo per explorar una tendència encara incipient: introduir sense la preposició *a* pronoms reflexius forts en funció d’objecte directe (OD). En serien exemples: “Fan un viatge per trobar-se ells mateixos”, “Acusa el Govern d’enganyar-se ell mateix”, “No saben escoltar-se ells mateixos” o “Com et veus tu mateix d’aquí 10 anys?” El fet que aquests pronoms tinguin la mateixa forma per al subjecte i per a l’OD (a diferència de *jo/mi*) pot servir per defensar que en algun cas fan de subjecte. Tornant a l’exemple del títol, algú pot dir “Em rento jo mateix, no cal que em renti ningú” i, per tant, també “Es renta ell mateix, no cal que el renti ningú”.

Tanmateix, en la majoria de casos jo diria que la *a* és necessària i que és per ultracorrecció (per l’hàbit de reprimir-la davant els OD personals) que n’acabem prescindint contra el que prescriu la normativa. En l’exemple bíblic diria que cal la *a* perquè no estem dient que no se sap rentar sol i necessita que el renti algú, sinó simplement que no es renta. Que “ell mateix” és OD també ho abona el paral·lelisme amb “els seus vestits”. I ho rebla la versió castellana:

EN LA MAJORIA DE CASOS LA PREPOSICIÓ ‘A’ ÉS NECESSÀRIA I EN PRESCINDIM PER ULTRACORRECCIÓ

“Si no lava su ropa ni se lava a sí mismo...” Observem que en català tant podem dir “a ell mateix” com “a si mateix”. Però cal remarcar que *si* és una forma culta i, per tant, poc adequada a registres informals.

Una manera de saber si és OD (i, per tant, cal la *a*) és canviar-ho a primera persona del singular. Si no diríem “Viatjo per trobar-me jo mateix” o “Soc incapaç d’escoltar-me jo mateix”, cal que hi posem la *a*. Aquesta *a* no és opcional sinó obligatòria, com ho és sempre davant un pronom fort que duplica un pronom feble. Igual com a “Em miren a mi” i “El miren a ell”, *ami* i *a ell* dupliquen *em* i *el*, a “Em vull trobar a mi mateix” i “Es volen trobar a ells mateixos”, *a mi mateix* i *a ells mateixos* dupliquen *em* i *es*. ♦♦